

การศึกษาความหมายตามบริบทของชื่อ “訓民正音” ผ่านข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถูกบันทึกไว้ใน 《朝鮮王朝實錄》

กนกวรรณ สาโรจน์*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ช่วงเวลาที่ “訓民正音” ได้ถือกำเนิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจความหมายของชื่อ “訓民正音” ในบริบทของยุคสมัย และมองภาพมุมมองสูงของภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมช่วงเวลาของการกำเนิด “訓民正音” เพื่อนำไปจัดทำข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษา “한글 생활사” โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของ “訓民正音” และ “諺文” ซึ่งมุ่งเน้นไปที่เหตุการณ์ “การถวายฎีกา คัดค้าน 諺文” ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญในขณะนั้นที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ตัวอักษรใหม่ และได้ติดตามชุดกระบวนการของ “การประดิษฐ์” “การถวายฎีกา” “การเผยแพร่” ที่บันทึกใน “พงศาวดารของราชวงศ์โชซอน 《朝鮮王朝實錄》”

เมื่อวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกันของข้อความที่บันทึกในพงศาวดารฯ พบว่า “諺文” เป็นชื่อที่แสดงเจตนาและความตั้งใจของกษัตริย์เซจงได้ดีกว่า “訓民正音” แต่ “訓民正音” เป็นชื่อที่ใกล้เคียงกับมุมมองด้านตัวอักษรของเหล่าผู้ถวายฎีกาที่คัดค้านการใช้ตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ หลังจากกษัตริย์เซจงต้องเผชิญกับเหตุการณ์ “การถวายฎีกา” จึงได้ใช้ชื่อว่า “訓民正音” แทนชื่อ “諺文” ในการประนีประนอมกับเหล่าขุนนาง

คำสำคัญ: 訓民正音, 諺文, 朝鮮王朝實錄, การถวายฎีกาคัดค้าน 諺文

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ติดต่อได้ที่ e-mail: auya@yahoo.com

The Study of Contextual Meaning of The Name “訓民正音” through The Relevant Articles Recorded in 《朝鮮王朝實錄》

Kanokwan Sarojna^{*}

Abstract

This article aims to explore the historical background of the period when the term “訓民正音” was created in order to understand the meaning of the name “訓民正音”. To consider the social context of the era and take a bird's-eye view of the social and cultural background at the time of “訓民正音” emergence in order to provide the fundamental data for the study of “한글생활사”. Considering the relationship of “訓民正音” and “諺文”, this research mainly focuses on the historical event “Presentation of petition against 諺文”. It was an important event at that time which related to the creation of new calligraphy. This research also investigated the processes of “Invention”, “Presentation of petition” and “Proclamation” recorded in the “The True Record of the Joseon Dynasty chronicles 《朝鮮王朝實錄》”

Analyzing the related contexts of the messages recorded in the chronicles, it was found that “諺文” was a name that better expressed King Sejong's intentions and wills than “訓民正音”, but “訓民正音” was a name that closed to the perspective of the scripts presented by the petitioners who opposed to the use of newly invented scripts. After King Sejong had to face the petition, therefore, the name “訓民正音” was used instead of “諺文” in order to compromise with the nobles.

^{*} Assistant Professor, Oriental Languages Department, Humanities and Social Sciences Faculty, Burapha University. e-mail: auya@yahoo.com

Keywords: 訓民正音, 諺文, 朝鮮王朝實錄, Presentation of petition against 諺文

1. บทนำ

“한글생활사 (The History Life of Hangul)”¹ เป็นหัวข้อหนึ่งที่ท้าทายความสนใจของผู้สอนภาษาเกาหลี เนื่องจากหลักสูตรภาษาเกาหลีที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่จำกัดเพียงแต่ความรู้ด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์และความรู้ด้านทักษะทางภาษา จึงเป็นเรื่องยากที่จะเพิ่มคุณค่าการศึกษาด้านวัฒนธรรมสำคัญ ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทยควรมีความเชื่อมโยงกับเกาหลีศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรที่เปิดสอนอย่างเป็นทางการควรมีเนื้อหาที่ยืดหยุ่น เปิดกว้าง และครอบคลุมไปถึงเกาหลีศึกษาด้วย² ความพยายามในการสร้างสรรค์เนื้อหาการเรียนการสอนใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านวัฒนธรรมทางเกาหลีศึกษา จึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ และ “訓民正音 (훈민정음)” ได้เป็นส่วนหนึ่งและเป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามนี้

ในปัจจุบัน ชาวเกาหลีเรียกตัวอักษรที่แสดงภาษาของตนเองว่า “한글” โดยชื่อเดิมของ “한글” คือ “訓民正音”³ โดย “訓民正音” มีชื่อเรียกอีกชื่อคือ “諺文” แต่มี

¹ ประมาณต้น-กลางช่วงปี 2000 แนวคิดเรื่อง “국어 생활사” ได้รับการกล่าวถึงอย่างมากในวงการการศึกษาภาษาเกาหลี(ในฐานะภาษาแม่) โดยเริ่มต้นจากวิกฤตการณ์และการทบทวนการศึกษาประวัติภาษาเกาหลีในประเทศเกาหลี และในช่วงเวลาเดียวกัน แนวคิดเรื่อง “어문 생활사” ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเช่นกัน โดยมีจุดประสงค์ในการแสดงให้เห็นประวัติศาสตร์การดำเนินชีวิตของชาวเกาหลีที่ได้รับการปลูกฝังและฝึกฝนการใช้ “語文” หรือ “ภาษา” ซึ่งก็คือ “คำพูดและตัวอักษร” แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่าทั้ง “국어 생활사” และ “어문 생활사” ได้ถูกกำหนดเป็นหลักสูตรหรือวิชาเอกในวงวิชาการและการศึกษา แต่กระนั้นกลับมีงานเขียนเกี่ยวกับ “국어 생활사” มากมาย เช่น วารสาร 『문법 교과』 (2009) Vol.10 ซึ่งได้รวบรวมบทความเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ทั้งหมด ทำให้ผู้เขียนได้หันมาสนใจในเรื่องนี้ แต่ได้ลดขอบเขตของประเด็นลงให้เป็นเพียงเรื่องของตัวอักษร โดยมุ่งเน้นไปที่ยังตัวอักษร “한글” จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิด “한글 생활사”

² แนวคิดนี้มาจาก “5C's” ที่เป็น Standards for Foreign Language Education Project ของ American Council on the Teaching of Foreign Languages (ACTEL) โดยเป็นเป้าหมายการเรียนรู้ 5 ประเภทที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศต้องบรรลุ นั่นคือ การสื่อสาร วัฒนธรรม การเชื่อมโยง การเปรียบเทียบ และชุมชน (Communication, Cultures, Connections, Comparisons and Communities)

³ อย่างที่ทราบกันดีว่า “訓民正音” เป็นชื่อของตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นเมื่อปีค.ศ.1443 โดย “세종대왕” หรือที่รู้จักกันในนาม “พระเจ้าเซจงมหาราช” และในขณะเดียวกัน “訓民正音” ก็เป็นชื่อของหนังสือที่

ความหมายโดยนัยที่ตรงข้ามกัน ซึ่งจะอธิบายให้ทราบภายหลัง ส่วนชาวต่างชาติที่เรียนภาษาเกาหลีนั้น ในขณะที่เรียนรู้ตัวอักษร “한글” อาจพบหรือได้ยินคำว่า “訓民正音” และ “세종대왕” แต่มีเพียงไม่กี่คนที่ศึกษาเจาะจงเฉพาะถึงสภาพความเป็นจริงและความหมายทางประวัติศาสตร์ของคำเหล่านี้ แม้แต่ชาวเกาหลีเองก็ไม่มีข้อยกเว้นในเรื่องนี้หากไม่ใช่นักวิชาการหรือนักวิจัยมืออาชีพ ดังนั้น เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของ “訓民正音” อย่างถูกต้องและได้รับความรู้ความจริงมากขึ้น จึงมุ่งเข้าศึกษาช่วงเวลา “訓民正音” ที่ถูกกำหนดขึ้นบนโลก โดยไปพบกับตัวละครต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความสัมพันธ์ของพวกเขาและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่พวกเขาอาศัยอยู่ โดยบทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะของชื่อที่เรียกว่า “訓民正音”

ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ช่วงเวลาที่ “訓民正音” ได้ถือกำเนิดขึ้น ดังนั้นภารกิจหลักคือ พิจารณาความสัมพันธ์ของ “訓民正音” และ “諺文” ในขณะเดียวกันจะได้มองภาพมุมมองของภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมช่วงเวลาของการกำเนิด “訓民正音” เพื่อนำไปจัดทำข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษา “한글 생활사”

2. การประดิษฐ์และการเผยแพร่

ต่อไปนี้เป็นเนื้อความส่วนหนึ่งของบันทึก 《朝鮮王朝實錄》 หรือ “พงศาวดารของราชวงศ์โชซอน” (จะเรียกเพียง “พงศาวดารฯ”) ที่บันทึกไว้เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม ปีที่

อธิบายตัวอักษรนี้ (รายละเอียดจะอธิบายภายหลัง) ในวงวิชาการเกาหลีนั้น เป็นธรรมเนียมที่จะต้องแสดงความแตกต่างระหว่างสองสิ่งนี้ และในบทความนี้จะแสดงความแตกต่างนั้นด้วย โดยตัวอักษร 訓民正音 จะเขียนว่า “訓民正音” และหนังสือ 訓民正音 จะเขียนว่า 《訓民正音》 และเมื่อกล่าวถึงทั้งหนังสือและตัวอักษรจะเขียนว่า “訓民正音” นอกจากนี้ หนังสือ 《訓民正音》 สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทคือ หนังสือเล่มที่เป็นต้นฉบับโดยเขียนเป็นประโยคภาษาจีนโบราณ ชื่อว่า “解例本” และหนังสือเล่มที่เผยแพร่เฉพาะส่วนแรกของ 解例本 โดยเขียนเป็น “諺文(หรือ 한글)” เรียกว่า “諺解本” หากจำเป็นต้องแสดงความแตกต่างของหนังสือทั้ง 2 เล่ม จะแสดง “諺解本” ต่างหาก ดังนั้น 《訓民正音》 คือ “解例本” และ 《訓民正音(언해)》 คือ “諺解本” ตามลำดับ

25 ของกษัตริย์เซจง (1443)⁴ โดยเนื้อความมีชื่อหัวข้อแปลเป็นภาษาเกาหลีได้ว่า “훈민정음을 창제하다” ซึ่งงานวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ “訓民正音” นั้น การอ้างอิงไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อม ข้อความต้นฉบับที่เป็นตัวอักษรฮันจาจะถูกนำมาเสนอ ก่อน ดังนั้น จึงไม่ต้องสนใจตัวอักษรหรือประโยคที่เขียนเป็นตัวอักษรฮันจา สามารถข้ามผ่านไปโดยพิจารณาเพียงส่วนที่ผู้เขียนขีดเส้นใต้

(1) 是月, 上親制諺文二十八字, 其字倣古篆⁵, 分爲初中終聲, 合之然後乃成字, 凡于⁶ 文字及本國俚語, 皆可得而書, 字雖簡要, 轉換無窮, 是謂訓民正音。

ในหน้าเดียวกันได้แปลเป็นภาษาเกาหลีปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

이달에 임금(王)이 친히 언문(諺文) 28 자(字)를 지었는데, 그 글자가 옛 전자(篆字)를 모방하고, 초성(初聲)·중성(中聲)·종성(終聲)으로 나누어 합한 연후에야 글자를 이루었다. 무릇 문자(文字)에 관한 것과 이어(俚語)에 관한 것을 모두 쓸 수 있고, 글자는 비록 간단하고 요약하지마는 전환(轉換)하는 것이

⁴ จากนั้นไป ข้อความต้นฉบับและคำแปลของ 《朝鮮王朝實錄》(พงศาวดารของราชวงศ์โชซอน) จะได้นำมาจากพงศาวดารฯ ฉบับอินเทอร์เนต ที่จัดทำขึ้นโดยสถาบันวิจัยประวัติศาสตร์แห่งชาติ (National Institute of Korean History) ของประเทศเกาหลี ขอสงวนการอธิบาย 《朝鮮王朝實錄》 แยกต่างหาก โดยคำอธิบายที่เป็นมาตรฐานนั้นสามารถอ้างอิงได้จาก 《한국민족문화대백과사전》 หรือสารานุกรมวัฒนธรรมชาติพันธุ์เกาหลีฉบับอินเทอร์เนตที่จัดทำขึ้นโดย 한국학중앙연구원 (The Academy of Korean Studies) ส่วนคำแปลภาษาอังกฤษของ 《朝鮮王朝實錄》 คือ “The Annals of the Joseon Dynasty” และหนังสือประวัติศาสตร์เล่มนี้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World) ของ UNESCO ในปีค.ศ. 1997 พร้อมกับ 《訓民正音》

⁵ บางที่ข้อความที่ถกเถียงกันมากที่สุด ใน “เนื้อความยามประดิษฐ์” คือ “字倣古篆” แม้แต่ข้อความที่แปลในพงศาวดารฯ ก็กล่าวว่า “ตัวอักษรนี้เลียนแบบมาจากตัวอักษรจวิน(篆字) ซึ่งเป็นอักษรโบราณ” นำไปสู่ความเข้าใจผิดที่ว่าลีนั้นกล่าวในลักษณะที่ใช้ตัวอักษรบางอย่างในอดีตเป็นแบบอย่างและเลียนแบบเพื่อให้คล้ายกับมัน ซึ่งดูเหมือนจะไม่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของ “訓民正音” ซึ่งเป็นตัวอักษรที่มาจากการรวมหน่วยเสียง จะเหมาะสมกว่าหากตีความว่าทำตามวิธีการสมัยก่อนที่เป็นหลักการทั่วไปในการประดิษฐ์ตัวอักษร (ฮงยุนพโย (홍윤표), 2005))

⁶ พงศาวดารฯ ในฉบับอินเทอร์เนต ตัวอักษรจีน “于” ที่เป็นคำช่วย เขียนเป็นตัวอักษรจีน “干” ที่แปลว่า โล่ โดยภาพต้นฉบับเขียนเป็น “于” เมื่อพิจารณาบริบทแล้ว “于” นั้นถูกต้อง ตัวอักษรมีรูปร่างคล้ายกัน ดังนั้นจึงดูเหมือนว่ามีการพิมพ์ผิดเกิดขึ้น ในที่นี้จึงขอแก้ไขตัวอักษรเป็น “于”

무궁하니, 이것을 훈민정음(訓民正音)이라고 일렀다.⁷ (โดยจะเรียกว่าเป็นเนื้อความยามประดิษฐ์)

“訓民正音” ที่รู้จักกันดีนั้น เปิดเผยสู่สังคมโลกเป็นครั้งแรกผ่านเนื้อความนี้ เริ่มต้นด้วยการบอกว่าษัตริย์สร้างตัวอักษรใหม่ ต่อมาพูดถึงลักษณะของตัวอักษร การใช้งานและประโยชน์ของตัวอักษร จากนั้นบอกชื่อตัวอักษรในตอนท้ายคือ “是謂訓民正音” กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า “訓民正音” เป็นชื่ออย่างเป็นทางการของตัวอักษรที่สร้างขึ้นใหม่ที่ปรากฏตัวขึ้นบนโลก อย่างไรก็ตามหากพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่าในเนื้อความเดียวกัน ปรากฏชื่ออื่นของตัวอักษรใหม่นี้จากประโยค “임금이 찬히 언문 (諺文) 28 자(字)를 지었는데” นั่นคือคำว่า “諺文” จะเห็นได้ว่าก่อนคำว่า “訓民正音” มีการเขียนไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ 28 ตัวนี้ว่าเป็น “諺文”

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของเนื้อความ อาจกล่าวได้ว่าการมีชื่อ 2 ชื่อไม่ใช่ปัญหาใหญ่ โดยทั่วไปในโครงสร้างภาษาเกาหลี ใจความหลักจะอยู่ท้ายสุด ดังนั้นความสำคัญจึงไปอยู่ที่คำว่า “訓民正音” ในประโยคสุดท้าย ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นชื่ออย่างเป็นทางการ ส่วน “諺文” จะได้รับสถานะอื่นที่ไม่ใช่ใจความหลัก⁸

อย่างไรก็ตาม แม้จะกำหนดตำแหน่งความสัมพันธ์ของ 2 คำนี้ได้ แต่ยังมีลักษณะความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันบางอย่างที่ไม่สามารถคลี่คลายได้ นั่นคือความหมายของชื่อเรียกทั้ง 2 และบริบทที่ใช้ชื่อเรียกนั้นๆ

⁷ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าวๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “เดือนนั้นษัตริย์ได้ประดิษฐ์ตัวอักษร 諺文 28 ตัว ด้วยตนเอง โดยตัวอักษรนี้เลียนแบบมาจากตัวอักษรจ้วน (篆字) ซึ่งเป็นอักษรโบราณ แบ่งเป็นเสียงต้น เสียงกลาง เสียงท้าย และเมื่อรวมกันจึงเกิดเป็นตัวอักษร โดยกล่าวได้ว่าสามารถไขเขียนได้ กับทั้งสองสิ่งคือ ทั้งเสียงของ 文字 (ในที่นี้หมายถึงเสียงของตัวอักษรอันจา) และ 俚語 (ภาษาที่ใช้ในโซซอนขณะนั้น) โดยอักษรนั้นจะเรียบง่ายและกระชับแต่ก็ปรับเปลี่ยนไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ตัวอักษรนี้เรียกว่า “訓民正音”

⁸ บทความที่กล่าวเน้นความสัมพันธ์ระหว่าง “訓民正音” กับ “諺文” เพียงอย่างเดียว ได้แก่ คิมจูฟิล (김주필, 2014) และ คิมย็องมี (김영미, 2015)

ก่อนอื่นลองพิจารณาความหมายของชื่อ “訓民正音”⁴ ชื่อนี้สามารถแบ่งออกเป็นสองประโยค “백성을(民) 가르친다.(訓)” กับ “소리를(音) 바르게 한다/바르게 잡는다.(正)” ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาคือ “訓” และ “正” ที่มีคุณสมบัติของคำกริยาแฝงอยู่ในความหมายการใช้งาน ในที่นี้ “ความหมายการใช้งาน” ไม่ได้หมายถึงตัวอักษรอันจาหรือความหมายทางพจนานุกรม แต่เป็นความหมายทางประวัติศาสตร์และบริบทในช่วงเวลาที่ใช้ตัวอักษรอันจาเหล่านี้

คำว่า “正音” เป็นคำศัพท์ทางวิชาการและทางนโยบายประเภทหนึ่งที่ใช้กันทั่วไป⁵ ในอาณาจักรโชซอนวัฒนธรรมตัวอักษรจีนของเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ในศาสตร์ด้านดนตรี หรือระบบเสียง คำนี้ใช้ในความหมายที่เป็นกลางเช่น “เสียงที่ถูกต้องตามทำนอง” หรือ “การออกเสียงที่ถูกต้องตามหลักการ” แต่เมื่อพิจารณาว่าการศึกษาและการปกครองไม่สามารถแยกออกจากกันได้ในสังคมแบบดั้งเดิมของเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ในที่สุด ทั้ง“ทฤษฎีดนตรี” และ “ระบบเสียง” ต่างก็เชื่อมโยงกับนโยบาย “正音” โดยนโยบาย “正音” หมายถึง “地方音을 矯正하는 標準音 (เสียงมาตรฐานที่แก้ไขเสียงท้องถิ่น)”⁶ “正音” เป็นคำตรงข้ามกับ “俗音”⁷ โดย “俗音” หมายถึงเสียงธรรมดาในชีวิตประจำวัน หรือ “เสียงที่เกิดขึ้นจริง” ดังนั้น “正音” จึงหมายถึง “標準音(เสียงมาตรฐาน)” หรือ “規範音(เสียงที่เป็นบรรทัดฐาน)”

⁴ ความหมายมาตรฐานของ “訓民正音” คือ “백성을 가르치는 바른 소리” ดูเหมือนชาวเกาหลีจะไม่รู้สึกอึดอัดกับการแปลนี้ แต่ประโยคนี้มีความซับซ้อนกว่านั้น เพราะทำให้รู้สึกว่าคุณบังคับให้แปลโดยเน้นไปที่คำนาม “音” แต่หากเน้นไปที่คำกริยา “訓” แล้วแปลเป็น “백성들에게 바른 소리를 가르침” จะเข้าใจง่ายและชัดเจนมากกว่า หากย้อนกลับไปยังแหล่งที่มาของการแปลที่เน้นไปที่ “音” จะพบใน《訓民正音(언해)》สำหรับปัญหาด้านการแปลจะได้กล่าวถึงในงานแปล 《訓民正音(해례)》ต่อไปภายหลัง

⁵ การใช้ “正音” ในประเทศของเกาหลี จีน และญี่ปุ่น 3 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับการอธิบายอย่างชัดเจนในบทความ “정음에 대하여” ของ คังชินฮัง (강신형, 2007) และเนื้อหาของต่อไปนี้ของ “正音” จะได้อ้างอิงจากบทความนี้

⁶ อ้างอิงจาก คังชินฮัง (강신형, 2007, p. 17)

⁷ อ้างอิงจาก คังชินฮัง (강신형, 2007, p. 13)

“มาตรฐาน” และ “บรรทัดฐาน” เหล่านี้ยังตั้งอยู่บนวลี “訓民” มโนคติทางการปกครองของราชวงศ์โชซอน คือ “儒教(ลัทธิขงจื้อ)” หรือ “儒學(ศาสตร์แห่งขงจื้อ)” และตัวอักษรฮันจาที่มีความหมายว่า “สอน” ที่ใช้กับการศึกษาเรื่องนี้ มักจะเป็น “教” สำหรับ “教” และ “訓” เหมือนกันตรงที่เป็นการกระทำที่พยายามเปลี่ยนแปลงเป้าหมายโดยการบอกบางสิ่งให้รู้ แต่แตกต่างกันในคุณสมบัติของผู้กระทำ โดย “教” เป็นการสอนระหว่าง “มาก่อน” กับ “มาทีหลัง” กล่าวคือ ผู้รู้แจ้งก่อนสอนผู้ที่ยังไม่รู้แจ้งหรือรู้ได้ภายหลัง ส่วน “訓” เป็นการสอนที่ให้ทำบางสิ่งตามบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์บางอย่าง⁸ ระหว่างสถานะ “สูง” กับ “ต่ำ” กล่าวคือ ผู้ที่มีสถานะสูงกว่าสอนผู้ที่มีสถานะต่ำกว่า แสดงให้เห็นแนวคิด “官尊民卑”⁹ ในสังคมแบบดั้งเดิมอย่างชัดเจน

การที่ชื่อ “訓民正音” แฝงไปด้วยมาตรฐาน บรรทัดฐาน หรือแม้แต่ลัทธิอำนาจนิยม ก็ไม่ใช่ปัญหาใดๆ เพราะผู้ประดิษฐ์ตัวอักษรเหล่านี้คือกษัตริย์ และเป็นงานของกษัตริย์จึงเลี่ยงเรื่องการปกครองไม่ได้ ดังนั้น นโยบายภาษาต้องเกี่ยวข้องกับแน่นอน นอกจากนี้กษัตริย์ยังอยู่ตำแหน่งสูงสุดของโครงสร้างการปกครอง ซึ่งแน่นอนที่ลำดับชั้นบนล่างได้ถูกกำหนดขึ้นแล้ว และเมื่อพิจารณาประธานของประโยคคือกษัตริย์ “訓” และ “正” จึงเป็นภาคแสดงอย่างแน่นอน แต่สิ่งต่าง ๆ ดูเหมือนจะไม่น่ายากนัก ลองดูเนื้อความด้านล่าง

⁸ ดังนั้น “訓” ในภาษาอังกฤษคือ “instruct” หรือ “อบรมสั่งสอน” โดยมีความหมายมากกว่า “teach”

⁹ “官尊民卑” ซึ่งเป็นวิธีคิด/ความคิดว่าขุนนางสูงส่งและมีค่า ส่วนราษฎรต่ำต้อยและไร้ค่า

- (1) 月, 訓民正音成。御製曰: 國之語音, 異乎中國, 與文字不相流通, 故愚民有所欲言, 而終不得伸其情者多矣。予爲此憫然, 新制二十八字, 欲使人人易習, 便於日用耳。... (ละไว้) ...^{10 11}

ในตอนท้ายของพงศาวดารฯ ของวันที่ 29 กันยายน ปีที่ 28 ของกษัตริย์เซจง (1446) ปรากฏเนื้อความที่มีชื่อหัวข้อแปลเป็นภาษาเกาหลีได้ว่า “《훈민정음》이 이루어지다. 어제와 예조 판서 정인지의 서문” โดยนักวิชาการบางคนค่อนข้างระมัดระวังการใช้คำศัพท์ว่า “반포 (การประกาศ)”¹² แต่ยังเรียกกันเป็นวงกว้าง และในหน้าเดียวกันได้แปลเป็นภาษาเกาหลีปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

이달에 《訓民正音》이 이루어졌다. 어제(御製)에, “나랏말이 중국과 달라 문자와 서로 통하지 아니하므로, 우매한 백성들이 말하고 싶은 것이 있어도 마침내 제 뜻을 잘 표현하지 못하는 사람이 많다. 내 이를 딱하게 여기어 새로 28 자(字)를 만들었으니, 사람들로 하여금 쉬 익히어 날마다 쓰는 데 편하게 할 뿐이다. ... (ละไว้) ...”¹³ (โดยจะเรียกว่าเป็น “เนื้อความยามเผยแพร่”)

¹⁰ เนื้อความนี้เป็นเนื้อความที่ใช้อ้างอิง โดยเนื้อหาที่อยู่หลัง “御製曰” นำมาจากหนังสือ 《訓民正音》 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่กษัตริย์เซจงเขียน และส่วนที่ขุนนางเขียน โดยแต่ละส่วนจะแบ่งเป็น บทนำและเนื้อเรื่อง บทนำที่กษัตริย์เซจงเขียน เรียกว่า “御製序文” และเนื้อเรื่องเรียกว่า “例義” บทนำที่ขุนนางเขียน เรียกว่า “鄭麟趾 序文” โดยเรียกตามชื่อตัวแทนขุนนาง และเนื้อเรื่องเรียกว่า “解例” โดยสรุปหนังสือ 《訓民正音》 เนื้อหาประกอบไปด้วย “御製序文+ 例義+ 解例+ 鄭麟趾 序文” (คำอธิบายอย่างละเอียดสามารถอ่านได้จาก 국립한글박물관 (2018, p. 7) หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สำหรับเนื้อความที่อ้างอิงในพงศาวดารฯ ด้านบน จะไม่มีเนื้อความในส่วนของ “解例”

¹¹ ในบทความนี้จะนำเสนอเพียง “御製序文” ซึ่ง 御製序文 ในพงศาวดารฯ กับ 御製序文 ใน 《訓民正音》 มีความแตกต่างกันด้านบรรณารักษศาสตร์เล็กน้อย ดังนั้น จึงขอนำเสนอ 御製序文 จาก 《訓民正音》

¹² “訓民正音成” ในเนื้อความด้านบน แปลว่า “訓民正音이 완성되다(成)” แปลว่า “สุนมินจองอึมเสร็จสมบูรณ์แล้ว” ซึ่งหมายถึง หนังสือ 《訓民正音》 ไม่ใช่ตัวอักษร “訓民正音” และ “成” ก็แปลว่า “เสร็จสมบูรณ์” ไม่ได้หมายรวมถึง “การประกาศ(반포)” สามารถอ้างอิงความเห็นเรื่องนี้ได้จาก คังซังช็อก (강상석, 2012) และอึดซ็อก (이동석, 2017)

¹³ สำหรับการแปล “御製序文” เป็นภาษาไทยอย่างละเอียด จะดำเนินการในครั้งอื่นๆ ต่อไป โดยในที่นี้จะแปลเพียงคร่าวๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อความเท่านั้น “เดือนนี้ 《訓民正音》 ได้สำเร็จลุล่วง โดยบทนำที่

ในที่นี้ขอนำเสนอเพียง “御製序文” คือ “บทนำที่กษัตริย์เซจงเขียน” โดย “御製” แปลว่า “กษัตริย์เป็นผู้เขียน และ “序文” แปลว่า “บทนำ” เนื่องจากเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับแรงบันดาลใจและจุดประสงค์ของผู้ประดิษฐ์ตัวอักษร ผู้วิจัย “訓民正音” ทุกคนต้องอ่านในส่วนนี้ ดังนั้นจึงขอสรุป “แรงบันดาลใจ” และ “จุดประสงค์” ดังนี้

เนื้อหาที่ถูกบันทึกไว้นั้น เริ่มต้นจากจิตใจที่รู้สึกสงสาร กษัตริย์เซจงตระหนักถึงเรื่องนาสงสารกำลังเกิดขึ้นกับราษฎร เพราะว่าราษฎรอยากจะบอกกล่าวเรื่องใด ก็มีหลายเรื่องที่ไม่อาจบอกกล่าวได้อย่างที่ต้องการ เมื่อลองหาสาเหตุ ก็พบว่าปัญหาอยู่ที่วิธีการสื่อสารในตอนนั้น เพราะภาษาโซซอนแตกต่างจากภาษาจีน จึงทำให้การสื่อสารด้วยฮันจาไม่ค่อยราบรื่น ดังนั้นจึงได้ประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ราษฎรได้เรียนรู้โดยง่าย และหวังว่าการดำเนินชีวิตประจำวันจะสะดวกสบายมากขึ้นด้วยตัวอักษรนี้

จาก “แรงบันดาลใจ” และ “จุดประสงค์” ของกษัตริย์ผู้ประดิษฐ์ตัวอักษรข้างต้น ยังไม่พบเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับ “訓民” หรือ “正音” แม้แต่น้อย โดยจุดประสงค์ของกษัตริย์ที่ประดิษฐ์ “訓民正音” คือปรารถนาให้ราษฎรดำเนินชีวิตอย่างสะดวกสบาย โดยไม่ได้ให้ความรู้สึกถึงลำดับชั้นในแนวตั้งและเพียงด้านเดียวเหมือนกับที่รู้สึกใน “訓民” แรงจูงใจและจุดประสงค์ของ “ความสะดวกสบาย” นั้น ปรากฏสติปัญญาและความพยายามในการเอาชนะสถานการณ์ที่ “ไม่สะดวกสบาย” จึงเป็นที่ชัดเจนว่า มีการตระหนักถึงปัญหาความแตกต่างกับจีนเกี่ยวกับเสียงพูด แต่ไม่ปรากฏว่ามีการนำไปสู่ “正音” แต่อย่างใด จุดประสงค์แรกคือ การมีตัวอักษรที่เรียนรู้ได้ง่าย ดังนั้นชื่อ “訓民正音” จึงไม่ได้สะท้อนถึง “แรงบันดาลใจ” และ “จุดประสงค์” ของกษัตริย์เซจงตั้งแต่ต้น แต่สะท้อนอยู่ที่ตรงอื่นคือ “諺文” ที่อยู่ด้านหน้าสุดของเนื้อความ (1)

กษัตริย์เขียน(御製) กล่าวว่า "เนื่องจากภาษาพูดของเราแตกต่างจากจีน จึงทำให้การสื่อสารกันด้วย 文字 (หมายถึงเสียงของตัวอักษรฮันจา) ไม่ค่อยราบรื่น ดังนั้นหากว่าราษฎรผู้ไม่รู้มีบางอย่างที่อยากพูด แต่แล้วในท้ายที่สุด มีหลายครั้งที่ไม่สามารถแสดงความหมายได้ครบถ้วน ข้าพเจ้ารู้สึกสงสารในสิ่งนี้ จึงได้ประดิษฐ์ตัวอักษรใหม่ 28 ตัว เพื่อให้ผู้คนสามารถเรียนรู้ได้ง่าย และใช้งานได้ทุกวันอย่างสะดวกสบาย... (ละไว้).."

“諺文” เป็นคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่¹⁴ ชื่อนี้ถูกสร้างขึ้นพร้อมกับการประดิษฐ์ตัวอักษร เนื้อความต่อมากล่าวถึงลักษณะของตัวอักษร การใช้งาน และความเป็นไปได้ของความสามารถในการขยายเพิ่มเติม “文” ใน “諺文” หมายถึง “ตัวอักษร” ดังนั้นลักษณะของตัวอักษรที่กล่าวถึงข้างต้น การใช้งานและความสามารถในการขยายควรมอบให้กับฮันจาที่ชื่อว่า “諺” โดย “諺” เกี่ยวข้องกับ “ภาษาพูดในชีวิตประจำวัน” (ฮงฮย็อนโบ (홍현보, 2012)) ดังนั้นจึงเป็นภาษาที่ตรงข้ามกับภาษาเขียนที่ใช้ในการศึกษา การสอบรับราชการ การบริหารรัฐ บันทึกร่องราวในอดีต และอื่น ๆ ดังนั้นความหมายของ “諺文” คือ “เสียงพูด(諺) ตัวอักษร(文)” นั่นคือ “ตัวอักษรที่สามารถแสดงคำพูดที่เอ่ยจากปากตามนั้น”, “ตัวอักษรที่เขียนเสียงพูดตามนั้น” “諺” จึงมุ่งเป้าไปที่สถานการณ์ที่ “ใช้งานได้ทุกวันอย่างสะดวกสบาย” ใน “便於日用” และชื่อที่สะท้อนถึงจุดประสงค์ของกษัตริย์เซจงอย่างชัดเจนที่อยู่ในบทนำก็คือ “諺文”

ถ้าเป็นเช่นนั้นสถานะของชื่อ “訓民正音” ก็เป็นปัญหาเช่นกัน เพราะเป็นชื่อที่คลุมเครือซึ่งไม่ได้แสดงถึงความตั้งใจของผู้ประดิษฐ์และไม่ได้สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของตัวอักษรและการใช้งาน แต่ประกาศว่าจะสอนและแก้ไขให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะไม่ในเกาหลีเองหรือทั่วโลกที่มีการนำเสนอ “한글” ว่ามีชื่อเดิมคือ “訓民正音” โดย “諺文” เป็นชื่อที่ต่ำต้อยของ “訓民正音” ซึ่งไม่สอดคล้องกับเนื้อความที่อยู่ในพงศาวดารฯ ทำให้ชื่อ “訓民正音” แฉงหน้า “諺文” จนได้เป็นชื่อทางการ คำถามนี้เป็นหนึ่งในหัวข้อสำคัญที่จะกล่าวถึงใน “한글 생활사” ต่อไป โดยในบทความนี้จะนำเสนอเหตุการณ์สำคัญที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหานี้ ก่อนอื่นลองไปดู 鄭麟趾 序文 (บทนำที่เขียนโดยช็องอินจี) ช่วงกลางของบทนำ มีประโยคที่น่าสนใจมากเกี่ยวกับ “諺文”

¹⁴ หลังจากตรวจสอบพจนานุกรมหลักสามเล่มที่ตีพิมพ์ในประเทศจีนและญี่ปุ่นพบว่าคำว่า “諺文” ไม่เคยได้รับการบันทึกเป็นคำหลักคำนามทั่วไป และมีเพียงอย่างเดียวคือ “諺文” เป็นชื่อที่สร้างขึ้นโดยเซจงแห่งโชซอนโดยไม่มีความหมายหรือตัวอย่างใดๆ สรุปได้ว่า “諺文” เป็นคำศัพท์ใหม่ที่สร้างขึ้นในโชซอน และคำศัพท์ใหม่นี้ปรากฏครั้งแรกในพงศาวดารฯ ที่กล่าวถึงการประดิษฐ์ตัวอักษร (อ้างอิงจาก ฮงฮย็อนโบ (홍현보, 2012, p. 75-79))

(2) 癸亥冬, 我殿下創制正音二十八字, 略揭例義以示之, 名曰訓民正音。¹⁵

(제해년 겨울에 우리 전하(殿下)께서 정음(正音) 28 자(字)를 처음으로 만들어 예의(例義)를 간략하게 들어 보이고 명칭을 訓民正音이라 하였다.)

เป็นประโยคที่นำมาเทียบเคียงกับเนื้อความยามประดิษฐ์ตัวอักษรครั้งแรกคือ “是月, 上親制諺文二十八字, ...” อย่างไรก็ตาม “諺文二十八字” ในเนื้อความยามประดิษฐ์ครั้งแรก ได้เปลี่ยนเป็น “正音二十八字” โดย “諺文” ถูกเปลี่ยนเป็น “正音” โดยเป็น “正音” ของชื่อ “訓民正音” ที่คลุมเครือ เกิดอะไรขึ้น

3. ฎีกาคัดค้าน “諺文”

ไม่ถึงสองเดือนหลังจากประกาศว่าได้มีการประดิษฐ์ตัวอักษรใหม่ขึ้น ก็มีการถวายฎีกา¹⁶คัดค้านนโยบายภาษาของกษัตริย์เซจง เป็นฎีกาที่มาจากกลุ่มขุนนางชั้นสูงของ “集賢殿”¹⁷ ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบการศึกษา นโยบายและให้คำแนะนำ เป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกับกษัตริย์มากที่สุด เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นระหว่างการประดิษฐ์และการเผยแพร่โดยมีความสำคัญอย่างลึกซึ้งในหลาย ๆ ด้าน มีคุณค่าในด้านที่แตกต่างจากเนื้อความยามประดิษฐ์ เพราะแสดงให้เห็นชัดเจนถึงความสัมพันธ์และภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของผู้คนที่ร่ายล้อมการนำตัวอักษรใหม่ไปใช้ และมีความสำคัญในด้านเนื้อหาและลักษณะของ 《訓民正音》ซึ่งตีพิมพ์ในภายหลังที่ไม่ได้เป็นอิสระจากอิทธิพล

¹⁵ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “เมื่อฤดูหนาวของปีกุนธาตุน้ำ กษัตริย์ของเราได้ประดิษฐ์ตัวอักษรที่ถูกต้องตามเสียงพูด (正音) ขึ้นใหม่ 28 อักษร และได้ยกตัวอย่างพยัญชนะและสระพร้อมกับวิธีการนำไปใช้อย่างกระชับ และให้ชื่อเรียกว่า “訓民正音”

¹⁶ 20 กุมภาพันธ์ ปีที่ 26 ของกษัตริย์เซจง (ค.ศ. 1444) ได้ถูกบันทึกในพงศาวดาร หัวข้อชื่อว่า <집현전 부제학 최만리 등이 언문 제작의 부당함을 아뢰다.>

¹⁷ การแนะนำสั้น ๆ เกี่ยวกับ “集賢殿” สามารถสืบค้นได้จาก 《한국민족문화대백과사전》หรือสารานุกรมวัฒนธรรมชาติพันธุ์เกาหลี

ของเหตุการณ์นี้ อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่สุดคือแนวคิดทางภาษาและตัวอักษรของเหล่าขุนนางที่ปรากฏในฎีกานี้ โดยแนวคิดทางภาษาและตัวอักษรของพวกเขาได้เป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจพื้นฐานของนโยบายภาษาของราชวงศ์โชซอนที่พัฒนาขึ้นในภายหลัง ในที่นี้ ได้เลือกเนื้อหาที่เห็นว่ามีคามสำคัญซึ่งกล่าวถึงชื่อ “諺文” โดยตรง¹⁸

(3) 儻曰諺文皆本古字，非新字也，則字形雖倣古之篆文，用音合字，盡反於古，實無所據。

(설혹 말하기를, ‘언문은 모두 옛 글자를 본뜬 것이고 새로 된 글자가 아니라.’

하지만, 글자의 형상은 비록 옛날의 전문(篆文)을 모방하였을지라도 음을 쓰고 글자를 합하는 것은 모두 옛것에 반대되니 실로 의거할 데가 없습니다.)¹⁹

จากเนื้อความยามประดิษฐ์ ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของตัวอักษรใหม่ว่า “ตัวอักษรนั้นเลียนแบบมาจากตัวอักษรจ้วน (篆字) ซึ่งเป็นอักษรโบราณ แบ่งเป็นเสียงต้น เสียงกลาง เสียงท้าย และเมื่อรวมกันจึงจะเกิดเป็นตัวอักษร” โดยข้อโต้แย้งของฎีกาด้านบนมุ่งเป้าไปที่ส่วนหนึ่งของเนื้อความยามประดิษฐ์ นั่นคือคำว่า “用音合字” ที่หมายถึง “การใช้เสียงสร้างตัวอักษร” ซึ่งเป็นคำสรุปของ “แบ่งเป็นเสียงต้น เสียงกลาง เสียงท้าย และเมื่อรวมกันจึงจะเกิดเป็นตัวอักษร” ที่ปรากฏในเนื้อความยามประดิษฐ์ และในฎีกายังกล่าวถึงลักษณะพิเศษของตัวอักษรใหม่ว่าเป็น “สิ่งที่ตรงข้ามกับของโบราณ และไม่มีสิ่งใดที่อ้างอิงได้เลย” แสดงให้เห็นว่าไม่ยอมรับสถานะที่แท้จริงของการเป็น “文字 (ตัวอักษร)”

¹⁸ มีการบันทึกในพงศาวดารฯ ถึงฎีกาคัดค้านประกอบด้วย 6 ประเด็น หากไม่รวมรวมถึงอาร์มภทไต่แก่ ไม่สมเหตุผล (ประเด็น 1 และ 2) ไม่มีประโยชน์ในการปฏิบัติจริง (ประเด็น 3 และ 4) และขั้นตอนมีปัญหา (ประเด็น 5 และ 6) ต่อจากนั้นเป็นการสนทนาของกษัตริย์เซจงกับเหล่าขุนนางหลังจากที่ได้อ่านฎีกา และท้ายสุดเป็นเนื้อหาคัดค้านของกษัตริย์ที่มีต่อขุนนางกลุ่มนี้

¹⁹ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าวๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “แม้ว่าจะมีการกล่าวว่า ‘ตัวอักษร 諺文 ถูกคัดลอกตามตัวอักษรเก่าไม่ใช่ตัวอักษรใหม่’ แต่รูปร่างของตัวอักษรแม้ว่าจะเลียนแบบภาษาจ้วน (篆文) โบราณ แต่การใช้เสียงเพื่อประสมอักษรนั้นเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับของโบราณ จริง ๆ คือไม่มีสิ่งใดที่อ้างอิงได้เลย”

หากอ่านฎีกาด้านบน จะพบว่าเหล่าขุนนางที่ถวายฎีกาคัดค้าน 諺文 (จะเรียกเพียง “ผู้ถวายฎีกา”) มีความคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็น “文字” คือ “ต้องเป็นไปตามของโบราณ และต้องมีสิ่งที่อ้างอิงได้” คำถามคือ การใช้ข้อกำหนดเหล่านี้ในการตรวจสอบคุณสมบัติของตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่นั้น เป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้วหรือไม่ เพราะเป็นตัวอักษรที่สร้างขึ้นใหม่และเป็นตัวอักษรที่เกิดมาพร้อมกับแนวคิดและวิธีการที่เป็นนวัตกรรมใหม่ หากนี่คือความหมายที่แท้จริงของลักษณะเฉพาะของ “用音合字” การอ้างถึงคุณสมบัติ “ตรงข้ามกับของโบราณ” และ “ไม่มีสิ่งใดที่อ้างอิงได้” คือการย้อนแย้งในตัวเอง และเป็นเกณฑ์ตามใจฉันมากเกินไปหรือไม่ เพื่อสร้างความสมเหตุสมผลของจุดยืนตนเอง

ดูเหมือนว่าเกณฑ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยปราศจากเหตุผล ควรมองว่าเป็นผลมาจากการคิดเชิงกลยุทธ์ โดยในเนื้อความยาหมประดิษฐ์ได้กล่าวไว้ว่า “สามารถใช้เขียนได้กับทั้งสองสิ่งคือ 文字 (หมายถึงเสียงของตัวอักษรฮันจา) และ 俚語 (ภาษาที่ใช้ในโซซอนขณะนั้น)” ซึ่งแสดงถึงความเป็นคู่ขนานกัน ดังนั้น “文字” และ “諺文” จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับ “การเขียน” เหมือนกัน แต่สำหรับผู้ถวายฎีกาแล้ว ความเท่าเทียมนี้เป็นความสับสนที่ยอมรับไม่ได้ โดยไม่เพียงแค่ว่า “文字” แตกต่างจาก “諺文” เท่านั้น แต่มีคุณค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของตัว “文字” เองด้วย จึงควรแยกความแตกต่างระหว่าง “文字” และ “諺文” นอกจากนี้ “文字” ควรมีสถานะที่สูงกว่า “諺文” จึงเป็นไปได้ว่าผลลัพธ์ของการยกประเด็นปัญหานี้คือการตรวจสอบคุณสมบัติ “ตรงข้ามกับของโบราณ” และ “ไม่มีสิ่งใดที่อ้างอิงได้” โดยข้อกำหนดที่เป็น “โบราณ” และ “อ้างอิง” สามารถใช้กับ “文字” ได้ แต่ไม่สามารถใช้กับ “諺文” ได้ หากข้อกำหนดนี้ถูกหยิบยกขึ้นมา “文字” อยู่รอดแต่ “諺文” จะถูกทอดถอน

ทัศนคติของการแบ่งแยกและการลำดับชั้นต่อตัวอักษรที่เป็นเพียงวิธีการแสดงสัญลักษณ์เท่านั้น ทำให้แปลกไปจากความรู้สึกสมัยใหม่เล็กน้อย แต่มีความจริงจิงมากจนไม่อาจประเมินผู้ถวายฎีกาว่าเป็นพวกอนุรักษนิยมที่ตื้อรั้น แท้ที่จริงแล้วสำหรับพวกเขา “文字” คืออะไร

- (4) 若行諺文，則爲吏者專習諺文，不顧學問文字，吏員岐而爲二。苟爲吏者以諺文而宦達，則後進皆見其如此也，以爲：“二十七字諺文，足以立身於世，何須苦心勞思，窮性理之學哉？”

(만약에 언문을 시행하오면 관리된 자가 오로지 언문만을 습득하고 학문하는 문자를 돌보지 않아서 이원(吏員)이 둘로 나뉘어질 것이옵니다. 진실로 관리된 자가 언문을 배워 통달한다면, 후진(後進)이 모두 이러한 것을 보고 생각하기를, 27 자의 언문으로도 족히 세상에 입신(立身)할 수 있다고 할 것이오니, 무엇 때문에 고심노사(苦心勞思)하여 성리(性理)의 학문을 궁리하려 하겠습니까.)²⁰

- (5) 如此則數十年之後，知文字者必少。雖能以諺文而施於吏事，不知聖賢之文字，則不學牆面，昧於事理之是非，徒工於諺文，將何用哉？我國家積累右文之化，恐漸至掃地矣。

(이렇게 되오면 수십 년후에는 문자를 아는 자가 반드시 적어져서, 비록 언문으로써 능히 이사(吏事)를 집행한다 할지라도, 성현의 문자를 알지 못하고 배우지 않아서 답을 대하는 것처럼 사리의 옳고 그름에 어두울 것이오니, 언문에만 능숙한들 장차 무엇에 쓸 것이옵니까. 우리 나라에서 오래 쌓아 내려온 우문(右文)의 교화가 점차로 땅을 쓸어버린 듯이 없어질까 두렵습니다.)²¹

²⁰ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “หากมีการบังคับใช้ 諺文 ผู้มีหน้าที่ของรัฐจะเรียนรู้เฉพาะ 諺文 ไม่ใส่ใจ 文字 ที่เกี่ยวกับการศึกษา จะทำให้เจ้าหน้าที่รัฐถูกแบ่งเป็น 2 พวก และหากผู้ที่มีหน้าที่ของรัฐเรียนรู้และเชี่ยวชาญแค่ 諺文 คนรุ่นหลังก็จะเห็นสิ่งเหล่านี้และคิดว่าแม้จะมี 27 ตัวอักษรเขาก็สามารถประสบความสำเร็จได้ แล้วทำไมพวกเขาจึงต้องใส่ใจอย่างหนัก ใน 文字 เพื่อการศึกษาลัทธิขงจื๊อใหม่ด้วยเล่า”

²¹ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “หากเป็นเช่นนั้น ในอีกหลายสิบปีข้างหน้าผู้ที่รู้ 文字 จะมีน้อยลงอย่างแน่นอน และแม้ว่าพวกเขาจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชาญฉลาด หากไม่ได้เรียนรู้ตัวอักษรของปราชญ์ก็จะเหมือนกับยืนหันหน้าเข้าหากำแพง เพราะจะ

(6) 今此諺文不過新奇一藝耳, 於學有損, 於治無益, 反覆籌之, 未見其可也。

(이번의 언문은 새롭고 기이한 한 가지 기예(技藝)에 지나지 못한 것으로서, 학문에 방해됨이 있고 정치에 유익함이 없으므로, 아무리 되풀이하여 생각하여도 그 옳은 것을 볼 수 없사옵니다.)²²

จาก (7) ซึ่งดูเหมือนว่าจะสรุปสาระสำคัญของฎีกา จะเห็นได้ว่าวลีสุดท้ายคือ “ไม่ว่าจะคิดทบทวนมากแค่ไหน ก็ไม่สามารถเห็นความเป็นไปได้มันเลย” เป็นการแสดงความเห็นตรงข้ามกับเนื้อความยามประดิษฐ์ “อักษรนั้นจะเรียบง่ายและกระชับแต่ก็ปรับเปลี่ยนไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด” และจากคำอธิบายว่า “สามารถแพร่ขยายใช้ได้หลากหลายมาก” ก็มีการตอบโต้ด้วย “ไม่สามารถเห็นความเป็นไปได้มันเลย” การประเมินที่แฝงความคิดเช่นนี้ของเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ แสดงให้เห็นว่าพวกเขาตัดสินใจว่า “諺文” เป็นเพียง “ทักษะความชำนาญอย่างหนึ่งที่ใหม่และมหัศจรรย์” และเมื่อเป็นเช่นนั้น “諺文” จึงถูกตอกย้ำว่า “ขัดขวางการศึกษา และไม่เป็นประโยชน์ในทางการปกครอง”²³ สำหรับเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ นั้น “文字” และ “諺文” เชื่อมโยงกับ “การศึกษา” และ “การ

มีตนไม่มีวิจารณ์ผู้ผิดชอบชั่วดี เชี่ยวชาญแต่ 諺文 จักนำไปใช้ต่อสิ่งใดได้ กระหม่อมเกรงว่าการปลูกฝังความรู้ทางบุนที่สืบทอดกันมาช้านานจะ ค่อยๆ เสื่อมสลายราวกับดินที่ถูกพัดพาไป”

²² เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “諺文” นี้ เป็นเพียงทักษะความชำนาญอย่างหนึ่งที่ใหม่และมหัศจรรย์ ซึ่งขัดขวางการศึกษา และไม่เป็นประโยชน์ในทางการปกครอง “ไม่ว่าจะคิดทบทวนมากแค่ไหน ก็ไม่สามารถเห็นความเป็นไปได้มันเลย”

²³ คำอธิบายนี้ยากที่จะเข้าใจจากการวินิจฉัยในมุมมองของปัจจุบัน เพราะตัวอักษรเป็นเพียงวิธีการแสดงออกอย่างหนึ่ง การกำหนดว่าเป็นทักษะความชำนาญ หรือมีประโยชน์ต่อการศึกษาหรือการปกครอง จึงเป็นเรื่องที่แปลก แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรผลิผลลามนำการวินิจฉัยในแบบปัจจุบันไปพิจารณาสถานการณ์ถวายฎีกาฯ ในขณะนั้นได้ ฟังปรารภณที่จะเข้าใจมุมมองของผู้ถวายฎีกาฯ ในบริบทของค่านิยมและโลกทัศน์ของพวกเขาคือลัทธิขงจื๊อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิขงจื๊อใหม่ เป็นอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองของราชวงศ์โชซอน ข้อมูลเกี่ยวกับลัทธิขงจื๊อใหม่ สามารถอ่านได้จาก 《한국민족문화대백과사전》 สารานุกรมวัฒนธรรมชาติพันธุ์เกาหลี

ปกครอง” อย่างแยกไม่ออก ด้านหนึ่งของค่านิยมเหล่านี้สามารถอ่านได้จากข้อความใน (5) และ (6)

ดูเหมือนเหล่าผู้ถวายฎีกา จะตระหนักกับลักษณะเฉพาะของ “諺文” ที่เรียบง่ายและกระชับมากกว่าสิ่งอื่นใด เพราะหากบังคับใช้ตัวอักษรที่ง่ายและกระชับนี้ ใคร ๆ ก็จะสามารถรู้เฉพาะ “諺文” ไม่สนใจ “文字” ที่ต้องเรียนรู้ทางวิชาการ เนื่องจากการศึกษาลัทธิขงจื๊อใหม่นั้น จะต้องใช้ “文字” จึงต้องใส่ใจอย่างหนัก ใครล่ะจะอยากไปตามถนนที่แข็งและขรุขระแทนที่จะเป็นถนนที่ง่าย และเมื่อใช้แต่เส้นทางที่ง่าย ผู้ที่จะรู้และเข้าใจ “文字” ก็จะมีจำนวนน้อยลงแน่นอน ผู้คนก็จะมีแต่ความมึนงงไม่มีวิจรรณญาณรู้ผิดชอบชั่วดี การปลูกฝังความรู้ทางบุนที่สืบทอดกันมาช้านานจะค่อย ๆ เสื่อมสลายไป²⁴

ในที่นี้จะกล่าวถึงความตระหนักและความคิดของเหล่าผู้ถวายฎีกา เพียงเท่านั้น แต่จะวิเคราะห์ข้อความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้ออภิปรายและพิจารณาความเกี่ยวข้องเท่านั้น ลองดูที่ (7) อีกครั้ง ประโยคที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ “於學有損，於治無益 (ซึ่งขัดขวางการศึกษา และไม่เป็นประโยชน์ในทางการปกครอง)” ประการแรก ประโยคนี้ขัดแย้งกับเนื้อความยามประดิษฐ์คือ “อักษรนั้นจะเรียบง่ายและกระชับแต่ก็ปรับเปลี่ยนไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด” ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งสำคัญคือ มุมมองจากตำแหน่งและสถานภาพของเหล่าผู้ถวายฎีกา ที่มีต่อ “文字” โดยกล่าวว่า “การศึกษา” และ “การปกครอง” เป็นเรื่องของกำไรชาตุนั้น แสดงให้เห็นแนวคิดและสถานภาพของพวกเขาได้อย่างชัดเจน พวกเขาใช้มุมมองของ “學問 (การศึกษา)” และ “政治 (การปกครอง)” มาเป็นวิธีการพิจารณาเรื่องตัวอักษร

อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่ามุมมองของผู้ถวายฎีกา นี้ยากที่กษัตริย์เซจงผู้ประดิษฐ์ “諺文” และเป็นผู้ที่ถูกยืดยาวกัตติค่านจะเห็นด้วยกับแนวคิดนี้เป็นอย่างยิ่ง คงต้องมีความคิดมากมายหลังจากอ่านฎีกา แต่มากกว่าสิ่งอื่นใดดูเหมือนว่ากษัตริย์เซจงจะให้ความสำคัญกับมุมมองของเหล่าขุนนางที่แสดงให้เห็นผ่านฎีกา ลองมาดู ประโยคแรกของ 〈御製序文〉 อีกครั้ง

²⁴ จากประโยคสุดท้ายในข้อ (6) “我國家積累右文之化，恐漸至掃地矣 (우리 나라에서 오래 쌓아 내려온 우문(右文)의 교화가 점차로 땅을 쓸어버린 듯이 없어질까 두렵습니다.)”

(7) 國之語音, 異乎中國, 與文字不相流通,

(나랏말이 중국과 달라 문자와 서로 통하지 아니하다.)²⁵

ในประโยคนี้นี้ประโยคใจความสำคัญคือ กษัตริย์เซจงได้กล่าวว่า “與文字不相流通” นั่นคือ “จึงทำให้การสื่อสารกันด้วยเสียงของฮันจาไม่ค่อยราบรื่น” โดยกล่าวถึง “การสื่อสาร” มากกว่า “การศึกษา” และ “การปกครอง” ที่มีความเกี่ยวข้องกับ “文字” เป็นการนำเสนอมุมมองของตนเองอย่างชัดเจนซึ่งทำให้แตกต่างจากเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ เมื่อเนื้อความยามประดิษฐ์มี “ปรับเปลี่ยนไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด” ก็มี “ขัดขวางการศึกษา และไม่เป็นประโยชน์ในทางการปกครอง” ในฎีกาคัดค้านออกมา จากนั้นก็ปรากฏ “สื่อสารกันไม่ค่อยราบรื่น” ในเนื้อความยามเผยแพร่ออกมาโต้ตอบอีกครั้ง โดยในประโยคแรกของเนื้อความยามประดิษฐ์ (1) กษัตริย์เซจงได้กล่าวถึงสถานการณ์ปัญหาพื้นฐานที่ทำให้เกิดการคิดประดิษฐ์ “諺文” ในขณะเดียวกันเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ ก็เปิดเผยมุมมองและจุดยืนของตัวเองอย่างชัดเจนซึ่งแตกต่างไป

มีคำถามต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น มุมมองที่แตกต่างกันนี้มาจากไหน แล้วเหตุใดจึงก่อให้เกิดการปะทะกัน ความแตกต่างนี้มีความหมายต่อการใช้ภาษาในยุคนั้นอย่างไร และเกิดผลกระทบอะไร ขอดตอบคำถามเหล่านี้ในโอกาสหน้า โดยต่อไปนี้จะขอเพียงสรุปข้อมูลส่วนเล็ก ๆ ที่แสดงให้เห็นความหมายทางประวัติศาสตร์โดยผ่านเนื้อความที่ได้วิเคราะห์มา

4. ‘便民’ และ ‘訓民’

²⁵ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “เนื่องจากภาษาพูดของเราแตกต่างจากจีน จึงทำให้การสื่อสารกันด้วยเสียงของตัวอักษรฮันจา(文字) ไม่ค่อยราบรื่น”

ส่วนท้ายของฎีกาคัดค้าน “諺文” นั้น เป็นเนื้อหาที่กษัตริย์เซจงเรียกผู้ถวายฎีกาฯ มาถกเถียงถามตอบ โดยในที่นี้จะนำเสนอเพียงเนื้อความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญที่สุดคือ “用音合字(การใช้เสียงสร้างตัวอักษร)”

(8) “汝等云: ‘用音合字, 盡反於古。’ 薛聰吏讀, 亦非異音乎? 且吏讀制作之本意, 無乃爲其便民乎? 如其便民也, 則今之諺文, 亦不爲便民乎? 汝等以薛聰爲是, 而非其君上之事, 何哉? ... (ละไว้) ...”

(“너희들이 이르기를, ‘음(音)을 사용하고 글자를 합한 것이 모두 옛 글에 위반된다.’ 하였는데, 설총(薛聰)의 이두(吏讀)도 역시 음이 다르지 않으나. 또 이두를 제작한 본뜻이 백성을 편리하게 하려 함이 아니하겠느냐. 만일 그것이 백성을 편리하게 한 것이라면 이제의 언문은 백성을 편리하게 하려 한 것이다. 너희들이 설총은 옳다 하면서 군상(君上)의 하는 일은 그르다 하는 것은 무엇이야.) ... (ละไว้) ... ”²⁶

เนื้อหาที่กล่าวถึงเป็นอันดับแรกเมื่อกษัตริย์เซจงเรียกเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ มาเข้าเฝ้าคือ “用音合字” ซึ่งดูเหมือนกษัตริย์เซจงพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญที่สุด และชี้ให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันในข้อโต้แย้งของผู้ถวายฎีกาฯ ที่แสดงความเห็นในเชิงบวกเกี่ยวกับ “吏讀”²⁷ ซึ่งเป็นวิธีการยืมเสียงและความหมายของฮันจา

²⁶ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าวๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “พวกเจ้ากล่าวว่าการใช้เสียงมารวมเป็นตัวอักษรเป็นการละเมิดการเขียนแบบเก่า แต่ 吏讀 ของ 설총 ก็ใช้เสียงเหมือนกันมิใช่ หรือ อีกทั้งความตั้งใจดั้งเดิมของการสร้าง 吏讀 เพื่อให้ราษฎรได้รับความสะดวกมิใช่หรือ ถ้าเป็นการช่วยให้ราษฎรได้มีความสะดวกสบายแล้ว ตอนนั้น 諺文 ก็ทำให้ราษฎรเกิดความสะดวกสบาย พวกเจ้าบอกว่าสิ่งที่ 설총 ทำนั้นถูกต้อง แต่สิ่งที่กษัตริย์ของพวกเจ้าทำกลับไม่ถูกต้องอย่างนั้นหรือ”

²⁷ “吏讀” เป็นระบบการเขียนภาษาเกาหลีโดยยืม “音(เสียง)” และ “訓(ความหมาย)” ของตัวอักษรฮันจายุคก่อนสมัยใหม่ สามารถสืบค้นข้อมูลของ “吏讀” ได้จาก 《한국민족문화대백과사전》 สารานุกรมวัฒนธรรมชาติพันธุ์เกาหลี ในฎีกาคัดค้านที่มีเนื้อความยาวที่สุดคือ ประเด็นที่ 3 และข้อโต้แย้งที่สำคัญคือความไม่เหมาะสมในการแทนที่ “吏讀” ด้วย “諺文” โดยเนื้อความที่อ้างถึงใน (9) เป็น

มาใช้ โดยบอกว่า “吏讀” นั้นถูกต้อง แต่ “諺文” ไม่เหมือนกัน ซึ่งแสดงถึงความย้อนแย้งทางความคิด

ข้อโต้แย้งนี้ตรงประเด็นที่สุด แต่เหล่าผู้ถวายฎีกาฯ ก็ไม่ยอมถอย การทำความเข้าใจความขัดแย้งนี้ที่เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของ “用音合字” จะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจชีวิตของ “한글” ที่ปรากฏในพงศาวดารฯ ของราชวงศ์โชซอนในภายหลัง²⁸ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องเข้าใจการเผชิญหน้ากันในสถานการณ์นี้จะมีประโยชน์หากลองพิจารณาความแตกต่างทางสถานภาพหรือมุมมองของทั้งสองฝ่าย

ในความเป็นจริง เมื่อกษัตริย์เซจงได้อ่านเนื้อหาของฎีกาที่เกี่ยวกับ “用音合字” ดูเหมือนได้รู้ว่าตนเองอยู่ในสถานภาพที่แตกต่างจากเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ โดยจุดยืนของผู้ถวายฎีกาฯ คือ “吏讀” และ “諺文” ไม่สามารถเป็นตัวอักษรที่มีคุณค่าเท่าเทียมกันได้ ในทางตรงข้าม กษัตริย์เซจงกลับให้ “吏讀” และ “諺文” มีคุณสมบัติเดียวกันของการเป็นตัวอักษร เหตุผลนั้นคือคำว่า “便民 (ราษฎรได้รับความสะดวกสบาย)” จากเนื้อความ (9) จะนำส่วนที่เกี่ยวข้องกับ “便民” มานำเสนอ

(9) 且吏讀制作之本意，無乃爲其便民乎？如其便民也，則今之諺文，亦不爲便民乎？

ส่วนสำคัญที่กษัตริย์เซจงได้หักล้างข้อโต้แย้งของผู้ถวายฎีกาฯ ว่าทั้ง “吏讀” ด้วย “諺文” ต่างสร้างขึ้นมาเพื่อช่วยให้การเขียนภาษาเกาหลีมีความสะดวกสบายขึ้น

²⁸ หากมองในกรณีการถวายฎีกากัดค้านนี้เพียงอย่างเดียว การตอบโต้อันแน่วแน่ของกษัตริย์เซจง ทำให้ผู้ถวายฎีกาฯ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ อย่างไรก็ตามจากมุมมองด้านนโยบายภาษาประวัติศาสตร์ของราชวงศ์โชซอนหลังจากนั้นเป็นประวัติศาสตร์แห่งชัยชนะของเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ นำโดย 최만리 เพราะความมุ่งมั่นของกษัตริย์เซจงที่มีต่อ “諺文” ไม่ได้ดำเนินต่อไปหลังจากจบบรัชสมัย และต้องใช้เวลามากกว่าที่ “諺文” จะได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวอักษรอย่างเป็นทางการ ก็คือเมื่อช่วงการเป็นจักรวรรดิเกาหลี (대한제국) ก่อนที่ราชวงศ์โชซอนจะล่มสลายเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น กระบวนการนี้จะเป็นเนื้อหาสำคัญของ “한글생활사” แต่ขอกล่าวถึงในภายหลัง

(또 이두를 제작한 본뜻이 백성을 편리하게 하려 함이 아니하겠느냐. 만일 그것이 백성을 편리하게 한 것이라면 이제의 언문은 백성을 편리하게 하려 한 것이다.)²⁹

“吏讀” และ “諺文” เชื่อมต่อกันผ่านสื่อที่ชื่อว่า “便民” ในเนื้อหาของฎีกานั้นได้ แสดงการคัดค้านคุณค่าที่เรียกว่า “便民” ด้วยการนำเสนอ “การแบ่งแยก” และ “ลำดับชั้น” ที่อยู่ระหว่าง “吏讀” กับ “諺文” สำหรับผู้ถวายฎีกานั้น “吏讀” และ “諺文” เป็นตัวอักษรที่ต่างกัน จึงต้องแบ่งแยกและชี้ให้เห็นคุณค่าที่แตกต่างกัน แต่กษัตริย์เซจงได้ ตระหนักว่าทั้งสองสิ่งเป็นตัวอักษรที่มีคุณค่าเหมือนกัน และหวังที่จะให้มีบทบาทเดียวกัน ความแตกต่างนี้นำไปสู่การปะทะกันในเหตุการณ์ถวายฎีกา โดยความแตกต่างเกิดจากคำว่า “便民” ของกษัตริย์เซจง

ไม่มีคำศัพท์ที่ชัดเจนจากฝั่งผู้ถวายฎีกา เพื่อมาโต้แย้ง “便民” ของกษัตริย์เซจง แม้ว่าจะไม่มีคำศัพท์เฉพาะที่สามารถยืนยันแนวคิดของผู้ถวายฎีกา ได้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของฎีกาแล้ว คำว่า “訓民 (สั่งสอนราษฎร)” น่าจะเหมาะสมที่สุดในการแสดงจุดยืนของผู้ถวายฎีกา ดังที่เราได้เห็นผู้ถวายฎีกาหยิบยก “การศึกษา” และ “การปกครอง” เป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของตัวอักษร เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของผู้ถวายฎีกา ว่าตัวอักษรที่ใช้ควรเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการปกครอง แล้ว “民 (ราษฎร)” มีความหมายอะไรสำหรับคนเหล่านี้ ที่ “การศึกษา” และ “การปกครอง” เป็นเกณฑ์ที่สำคัญที่สุด หรือว่า “民” คือเป้าหมายของ “訓” อยู่เสมอไป จากมุมมองของพวกเขาที่ได้รับตำแหน่งขุนนางชั้นสูงผ่านการศึกษา ราษฎรจึงเป็นเป้าหมายของการสั่งสอนและแนะนำมาโดยตลอด และ 文字 ก็เป็นเครื่องมือที่เพียงพอในตัวเองตราบไคที่สื่อสัจย์ต่อหน้าที่คือ “訓民” โดยสถานการณ์ปัญหาของการ “สื่อสารกันไม่ถ้อยราบรื่น” ไม่ได้เป็นประเด็นที่พวกเขาสนใจ

ถ้าเป็นเช่นนั้น อาจกล่าวได้หรือไม่ว่ากรณี “ฎีกาคัดค้าน 諺文” ข้างต้นนั้น เป็นกรณีของการปะทะกันระหว่างค่านิยม “便民” และ “訓民” สามารถบอกได้ว่าเป็น

²⁹ เพื่อช่วยความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคร่าวๆ จึงแปลตามคำแปลภาษาเกาหลีโดยตรง “อีกทั้งความตั้งใจดั้งเดิมของการสร้าง 吏讀 เพื่อให้ราษฎรได้รับความสะดวกสบายมิใช่หรือ ถ้าเป็นการช่วยให้ราษฎรได้รับความสะดวกสบายแล้ว ตอนนี้ 諺文 ก็ทำให้ราษฎรเกิดความสะดวกสบายแล้ว”

เหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างกษัตริย์เซจงผู้ให้ความสำคัญกับ “การสื่อสาร” โดยมุ่งเน้นไปที่ “便民” กับเหล่าขุนนางผู้เน้น “การศึกษา” และ “การปกครอง” โดยยึดติดกับ “訓民” ซึ่งมีสิ่งที่เป็น “用音合字” นั่นคือ “諺文” อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งนี้ หากการตีความและการวิเคราะห์นั้นถูกต้องให้กลับไปจุดเริ่มต้นของบทความและกลับไปคำถามคือ ชื่อ “訓民正音” ได้สะท้อนถึงความตั้งใจและความปรารถนาของกษัตริย์เซจงจริงหรือ

5. สรุปท้าย

บทความนี้เริ่มต้นด้วยจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจความหมายของชื่อ “訓民正音” ในบริบทของยุคสมัย เหตุผลในการคิดทบทวนความหมายของ “訓民正音” ซึ่งใช้เป็นชื่ออย่างเป็นทางการแล้วนั้น เป็นเพราะชื่อนี้อยู่ในสถานะที่ไม่เสถียร ตั้งแต่เนื้อความยามประดิษฐ์ที่บันทึกในพงศาวดารฯ เพราะชื่อของตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ก็ได้ถูกแบ่งเป็น “訓民正音” กับ “諺文” นอกจากนี้ชื่อนี้ไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างแรงจูงใจและวัตถุประสงค์ของการประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใหม่ ซึ่งถูกบันทึกไว้ในส่วน “บทนำของกษัตริย์ 〈御製序文〉” ดังนั้นเราจึงมุ่งเน้นไปที่กรณี “การถวายฎีกาคัดค้าน 諺文” ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญในขณะนั้น ที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ตัวอักษรใหม่ และได้ตีความหมายของ “訓民正音” ตามยุคสมัย ด้วยการติดตามชุดกระบวนการของ “การประดิษฐ์” “เหตุการณ์ถวายฎีกา” และ “การเผยแพร่”

หลังจากตีความและวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกันของข้อความที่บันทึกในพงศาวดารฯ พบว่า “諺文” เป็นชื่อที่แสดงเจตนาและความตั้งใจของกษัตริย์เซจงได้ดีกว่า “訓民正音” แต่ “訓民正音” เป็นชื่อที่ใกล้เคียงกับมุมมองด้านตัวอักษรของเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ ที่คัดค้านการใช้ตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ ไม่มีข้อมูลภูมิหลังที่ชัดเจนในพงศาวดารฯ เกี่ยวกับชื่อที่สอดคล้องกับเจตนาของเหล่าผู้ถวายฎีกาฯ และชื่ออย่างเป็นทางการของตัวอักษรใหม่ที่พวกเขาคัดค้าน จึงไม่สามารถอธิบายอย่างชัดเจนได้ แต่จากข้อสันนิษฐานส่วนตัว เป็นไปได้ว่าหลังจากที่กษัตริย์เซจงต้องเผชิญกับเหตุการณ์ “การถวายฎีกา” ในกระบวนการแสวงหาการประนีประนอมกับเหล่าขุนนาง จึงได้ใช้ (หรือ

ยอมใช้) ชื่อว่า “訓民正音” แทนชื่อ “諺文” เนื่องจากการประดิษฐ์ตัวอักษรใหม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง แต่การใช้และเผยแพร่จะไม่สามารถทำได้หากไม่ได้รับความยินยอม และการมีส่วนร่วมของเหล่าขุนนาง ถ้าสามารถโน้มน้าวพวกเขาได้ว่า “諺文” ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ สามารถใช้ให้เป็นประโยชน์กับ “訓民” และ “正音” อาจทำให้เหล่าขุนนางเปลี่ยนแปลงท่าทีได้ เป็นไปได้ใหม่ว่าเนื่องจากกระบวนการประนีประนอมนี้ใน “เนื้อความยามประดิษฐ์” ที่ถูกบันทึกว่า “諺文二十八字” ได้ถูกแทนที่ด้วย “正音二十八字” ใน <鄭麟趾 序文> ของ “เนื้อความยามเผยแพร่” แน่หนอนว่าเป็นข้อสันนิษฐานส่วนตัว

แม้จะกล่าวว่าเป็นการตรวจสอบความหมายของ “訓民正音” ในบริบทด้านยุคสมัย แต่ก็ถูกจำกัดอยู่เฉพาะการวิเคราะห์ข้อความ หากมีความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์(โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่าง “明(ราชวงศ์หมิง)” และ “朝鮮(ราชวงศ์โชซอน)” มุมมองทางโลกของ “中華(อาณาจักรจีน)” หรือ บรรยากาสทางสังคมและวัฒนธรรม(เช่นการปักหลักและการแพร่กระจายของ “性理學(ลัทธิขงจื๊อใหม่)” ระบบและการขับเคลื่อนของสังคมระบบราชการ ฯลฯ) จะทำให้การวิเคราะห์ “ฎีกาคัดค้าน 諺文” และ “鄭麟趾 序文” ง่ายขึ้นและน่าพึงพอใจมากกว่านี้ ข้อบกพร่องในครั้งนี้จะนำไปแก้ไขในงานครั้งต่อไปภายหลัง การวิเคราะห์และตีความข้อมูลพื้นฐานโดยตรง จะช่วยให้ “한글생활사” เป็นรูปธรรมและมีมิติมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- ACTEL. (2023). *What Are the World-Readiness Standards?*. Retrieved May 26, 2023, from <https://www.actfl.org/educator-resources/world-readiness-standards-for-learning-languages>
- 강신항. (2007). 國語學散稿. 월인.
- 강창석. (2012). 훈민정음 頒布와 관련한 몇 가지 문제. *개신어문연구*, 35, 5-30.
- 구본관. (2009). 국어생활사 교육 내용. *문법교육*, 10, 1-48.

- 국립한글박물관. (2018). *훈민정음 표준 해설서(국문)*. 국립한글박물관.
- 국립한글박물관. (2018). *훈민정음 표준 해설서(영문)*. 국립한글박물관.
- 국사편찬위원회. (n.d.). *朝鮮王朝實錄*. Retrived May 26, 2023, from <https://sillok.history.go.kr/main/main.do>
- 김영미. (2015). 훈민정음·정음·언문의 명칭 의미. *인문과학연구*, 44, 211-233.
- 김유범. (2009). 국어생활사 교육의 방법과 교재. *문법교육*, 10, 49-64.
- 김주필. (2014). 최만리 등 집현전 학사들이 올린 甲子上疏文의 내용과 의미. *진단학보*, 122, 145-174.
- 박형우. (2009). 국어생활사 교육의 평가 방법에 대한 시고. *문법교육*, 10, 145-173.
- 이동석. (2017). 훈민정음 반포와 한글날에 대하여. *한국어문교육*, 23, 233-259.
- 장윤희. (2009). 국어생활사 교육의 성격과 목표. *문법교육*, 10, 287-311.
- 조태린. (2009). 국어생활사 연구의 사회언어학적 요소. *문법교육*, 10, 347-368.
- 한국학중앙연구원. (1991). *한국민족문화대백과사전*. Retrived May 26, 2023, from <https://encykorea.aks.ac.kr/>
- 홍윤표. (2005). 訓民正音의 '象形而字倣古篆'에 대하여. *국어학*, 46, 53-66.
- 홍현보. (2012). 우리 사전의 왜곡된 ‘언문’ 뜻풀이에 관한 연구. *한글*, 298, 51-105.
- 漢典. Retrived May 26, 2023, from <https://www.zdic.net>

Received: July 3, 2023

Revised: November 19, 2023

Accepted: December 16, 2023